

Totes les maniobres lingüístiques de l'arquebisbe de València

L'integrista discret

El 1978, Miguel Roca Cabanellas prenia possessió de la diòcesi més conflictiva dels Països Catalans: l'arquebisbat de València. La neutralitat quant a la qüestió nacional s'ha convertit, catorze anys després, en un suport actiu, però encobert, al secessionisme lingüístic.

Sóc un camioner que porta un camió amb un remolc molt perillós i si cau en una revolta ens podem matar tots". Aquestes paraules, exposades en una reunió amb un grup de seglars progressistes, podrien definir les idees pastorals respecte a la problemàtica lingüística que practica l'arquebisbe de València, monsenyor **Miguel Roca Cabanellas**. Aquest personatge tibet i distant que no vol definir-se políticament –"liberal-conservador" o "integrista pro-Opus", segons les fonts– vol, abans que res, passar amb tranquil·litat, però amb pompa (ja que se'l considera amant del tradicional barroquisme clerical), els sis o set anys que li queden per a jubilar-se de la seva última missió pastoral: tenir cura de les ànimes de 2.245.000 teòrics fidels de la metropolitana de València que no es posen d'acord sobre la llengua que parlen, la bandera que volen i el país a què pertanyen. I enfront de la divisió civil, l'arquebisbat ha de mantenir-se neutral. Salomònic gairebé. Catorze anys ininterromputs de regnat eclesiàstic volen dir catorze anys de convivència amb una guerra lingüística sempre activa. Són prou anys ja per preguntar-se si la neutralitat no amaga més aviat una acurada estratagema per afavorir –ras i clar– l'espanyolització de l'església valenciana. Són cartes que el bisbe no confessarà haver jugat.

EL REREFONS VATICÀ

La Sagrada Congregació per als Sacraments i el Culte Diví és un organisme vaticà encarregat de l'adequació dels textos litúrgics a les diverses llengües de la comunitat catòlica mundial. El seu paper és essencial, ja que vehicula la idea expressada al Concili Vaticà II d'acostar, a través de la llengua pròpia de cada nació, la religió als fidels. Tot perfectament comprensible, excepte que el 4 de maig

de 1983 aprovava *ad experimentum*, provisionalment, els textos de les misses de Sant Vicent Ferrer i de la Mare de Déu dels Desemparats en una ortografia diferent a les Normes de Castelló. I –el somni més preuat dels *blaveros* confessionals– la Congregació definia aquests dos missals sota el terme de *lingua valentina*. Tota una victòria de la qual –curiosa neutralitat– l'arquebisbe encara s'enorgullia al diari *Las Provincias* el passat 5 d'octubre. El que no explicava, però, és la crisi interna que la *qüestió valenciana* va provocar en aquesta congregació vaticana, ni tampoc el paper gens innocent que l'arquebisbe va exercir en aquesta particular *vendetta* a la ciutat sagrada.

El 22 de març de 1980, el cardenal J. Knox, prefecte de la congregació, expressava davant alguns membres de la Comissió Interdiocesana Valentina de textos litúrgics valencians el seu disgust pel *cas valencià* en què una situació de "desgovern a la diòcesi" dificultava tota la tasca d'introducció de les llengües vernacles en el món. L'embolic ja venia de lluny: el desgovern s'iniciava el 1977, quan, al final del seu mandat, l'arquebisbe **García Lahiguera** envia a la Congregació un gruixut volum de 300 pàgines anomenat *Propios de las misas de la diócesis de Valencia*, que era una recopilació dels principals textos litúrgics ordinaris de l'arquebisbat escrits en llatí, castellà i en "llengua valenciana" per obra, i gràcia, del president de la Comissió Diocesana Litúrgic, **Josep Almiñana Vallés**, un dels inspiradors més fanàtics de l'anticatalanisme eclesiàstic.

Eren les primeres reaccions eclesiàstiques contra el *Llibre del Poble de Déu*, l'única adaptació vàlida de textos litúrgics catalans a la modalitat valenciana que tots els bisbes de la província valentina (País València i Illes Balears) havien assumit el 1974 després de l'excel·lent treball de la comissió interdiocesana on hi havia noms tan importants com **Ma-**



nuel Sanchis Guarner, Enric Valor o Pere Riutort, que n'exercia la presidència.

L'ARQUEBISBE GENERÓS

La negativa de la Congregació per al Culte Diví a autoritzar el *Propio* va arribar al punt de prohibir-ne, fins i tot, l'edició. L'any 1978 ja sembla clar que els primerencs deliris *blaveros* havien topat amb la raó. I amb un nou arquebisbe que podia ser qualsevol cosa. Excepte pitjor que l'anterior. Fins que Roca Cabanellas,

instal·lat en l'atzucac lingüístic, pren les seves decisions. Calia regalar un caramell —o uns quants— als sectors *blaveros*. I comença a treballar per l'aprovació específica dels missals de Sant Vicent Ferrer i la Mare de Déu dels Desemparats, que per ser cerimònies d'àmbit capitalí eren d'estricta competència de Roca Cabanellas.

La vertadera operació de secessió lingüística es posa en marxa: monsenyor Roca Cabanellas, tot sol, defensa davant la congregació la necessitat d'aquest model de llengua antinormatiu seguint les

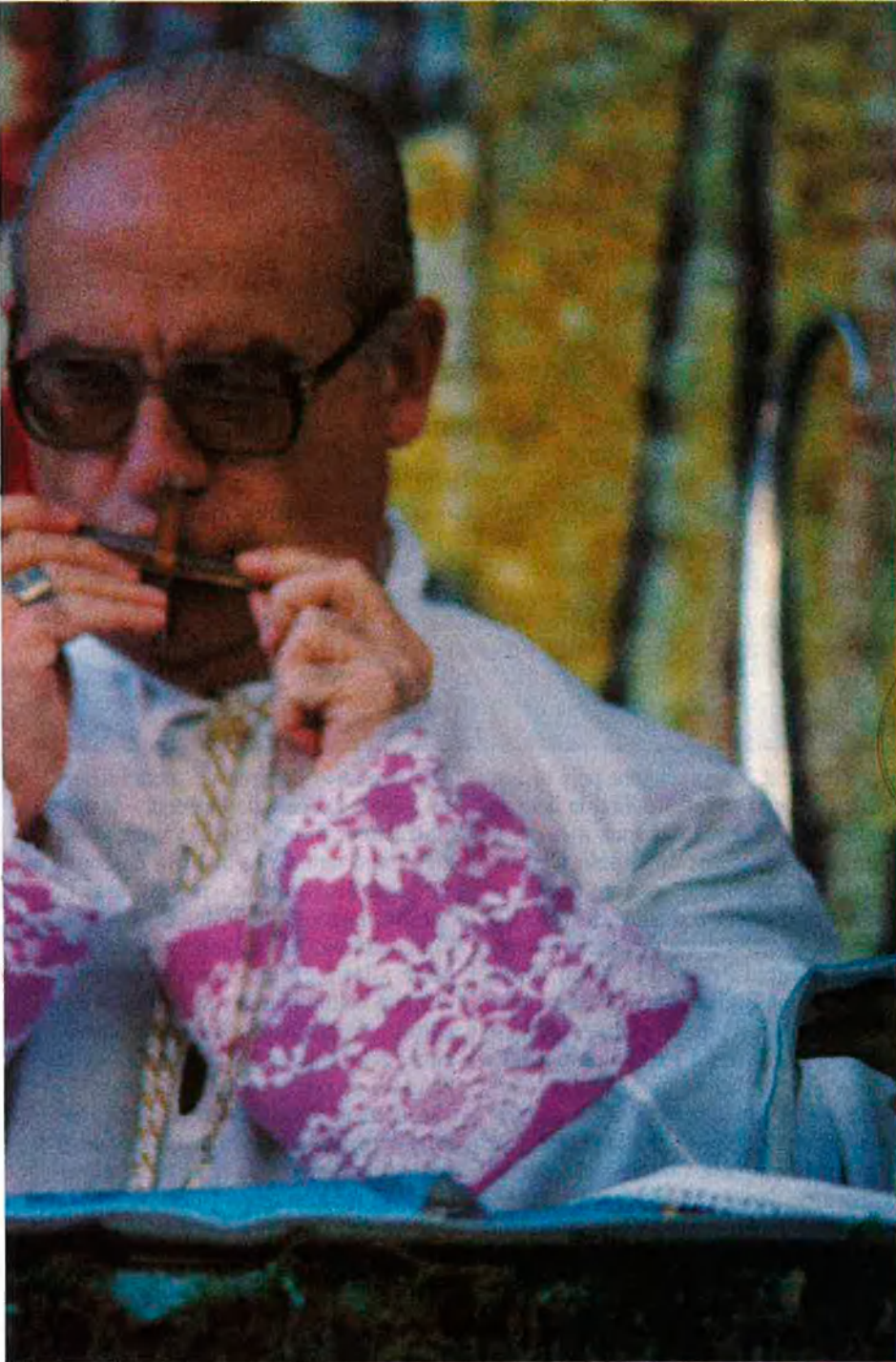
indicacions de l'associació religiosa Amunt el Cor, que agrupava tot el clero *blavero* darrere el verb inflammat de mossèn Alminana i el canonge Castell que començaven, amb l'aprovació episcopal, l'edició de diversos textos litúrgics en un valencià del tot inventat.

Però uns centenars de *ties maries* i un grapat de rectors tocats de carlisme són un suport miserable per influir el Vaticà. Encara que durant la vice-presidència de Fernando Abril Martorell (1980-1981) el *blaverisme* —també eclesial— va rebre desconegudes aportacions econòmiques que van contribuir tant a les accions provocatives d'"incontrolats" vinculats al Grup d'Acció Valencianista que van realitzar contra capellans que deien la missa en català a la ciutat de València com a les edicions cada vegada més luxoses dels textos litúrgics no-normatius. Però tampoc n'hi havia prou.

EMBOLICA QUE FA FORT

Eren bons temps per a la confusió. I Roca Cabanellas, des dels seus diversos càrrecs a la Conferència Episcopal Espanyola, insisitia a reclamar —sempre amb prudència— la col·laboració del llavors president **Vicent Enrique i Tarancón** per a la causa de les misses en "llengua valenciana". Va fer-se tan pesat que el mateix Tarancón, de pur cansament, va estar a punt de fer-li un cop de mà. Per sort seva, el substituïren el març de 1981. Així va començar a tenir via lliure la "neutralitat lingüística" de l'arquebisbe Miguel.

Amb la indispensable ajuda del nou president de la Conferència Episcopal Espanyola, **Gabino Díaz Merchán**, alineat amb les tesis més conservadores de l'església, i del president de la Comissió Episcopal per a la Litúrgia, Monsenyor **Gonzalez Martín**, van forçar els membres de la congregació a acceptar uns textos que ells sabien que eren antinormatius. Les ordres van arribar de massa amunt. I el Sant Pare hi donava el vist-i-plau. El segell de la congregació s'estampava en un missal ple d'incorreccions però que es quedava a mig camí de les Normes de la —avui Real— Academia de Cultura Valenciana i les Normes de Castelló. L'amargor i la impotència dels especialistes de la Congregació quedava, en teoria, compensada, per la promesa formal de l'arquebisbe de paralitzar qualsevol altra iniciativa secessionista. Tenia a les seves mans la joia més preuada de la simbologia *blavera*. La denominació ofi-



Coses de monsenyor

Als setanta anys, Miguel Roca Cabanellas és pot considerar un fidel servidor de l'església de Jesús. Ha complert pràcticament totes les tasques pastorals que la cúria romana, i les altres, atorguen als seus millors deixebles. Aquells que, per damunt de tot, tenen un gran sentit de l'obediència i que saben navegar entre les conxorxes d'influències sense quedar-ne excessivament marcats.

L'únic que no ha estat és un fidel servidor de l'església dels Països Catalans. I en això, potser ell no hi té totes les culpes. No va triar. L'hi van triar. Quan al juny de 1978 és nomenat arquebisbe de València, ningú s'atreveix a criticar el nomenament perquè, malgrat el seu poc atractiu passat eclesiàstic, és un home provinent de la província valentina. Un mallorquí. Roma va marcar un gol a les files de l'església valenciana perquè Miguel Roca Cabanellas és, sobretot, un madrileny.

Als cinc anys, la família es trasllada a viure a Madrid on serà ordenat sacerdot un altre juny, aquest de 1947. La seva

pròxima destinació serà Roma, on el jove teòleg aprendrà aviat els mecanismes de la burocràcia catòlica. Nomenat, amb l'aprovació imprescindible del Generalísimo Franco, rector de la *Iglesia Espanola de Santiago y Santa María de Montserrat*, tindrà els primers enfrontaments amb capellans catalans en negar-se sistemàticament a permetre-hi la celebració de misses en llengua catalana.

Són els detalls que mai no apareixen. Tan interessants com la seva absoluta incapacitat de pronunciar una frase seguida en català. O valencià. O mallorquí. Malgrat portar ja catorze anys com a arquebisbe d'una regió que no sols parla espanyol. L'arquebisbe ha tingut altres detalls significatius.

En la visita *ad limina* que l'any 1987 van realitzar a la Santa Seu els bisbes de les províncies valentina i tarraconense, una coral composta de catalans i mallorquins va interpretar algunes cançons litúrgiques en català durant la missa concelebrada amb Joan Pau II. La reacció de l'arquebisbe Miguel no va ser ni pausada ni racional. Tot al



RAFA GIL

contrari. Roca Cabanellas va presentar una denúncia formal davant la secretària d'estat del Vaticà. Els alumnes "acusats", pertanyents al Col·legi Espanyol de Roma van ser "severament amonestats". Són els detalls imprescindibles per entendre un personatge que tampoc no oblidia. I que aquest mateix juliol, després de catorze anys de silenci, dissolia per decret la *Comissió Interdiocesana Valentina per a l'adaptació dels textos litúrgics*. Una manera il·legal, i no consensuada, de "desfer-se" de la molesta crítica de Pere Riutort,

president des del 1973 d'aquesta comissió de notables que havia elaborat la pedra de toc de l'església valenciana: el *Llibre del poble de Déu*. O el que havia de ser l'inici de la normalització lingüística de la llengua valenciana.

Un objectiu que el bisbe s'ha encarregat, simplement, de deixar morir eradicant el català de la Facultat de Teologia Sant Vicent Ferrer de València, del palau episcopal i de la seva estimada diòcesi. Un dia assolit de 1978 havia dit: "No vull ser estrany a res del que és vostre". Llàstima. **O.M**

cial de *lingua valentina* per a les dues misses més valencianes del regne. No en tenia prou.

LA MENTIDA FA CONSENS

El febrer de 1984 esclatava de nou la polèmica. Roca Cabanellas preparava l'enviament a la Congregació del Culte de l'*Ordinari de la Misa* editat per l'associació Amunt el Cor. La columna vertebral de la pràctica litúrgica quotidiana, sense edició normativa ni ús real, i escrita en un català patuès hauria culminat els somnis de grandesa del *blaverisme* local. Però monsenyor havia anat massa lluny. I vistes les reaccions va preferir enganyar. Lleig, però eficaç. El dia 4 de febrer declarava a *El País* que qualsevol text d'aquestes característiques hauria de

ser presentat "conjuntament pels bisbes de les diòcesis en què s'utilitzi la llengua valenciana". La realitat sona més crua. Només les gestions de Ciprià Ciscar, aleshores conseller de cultura davant el ministre d'Afers Exteriors Fernando Morán, la visita d'una delegació universitària (Antoni Ferrando, Vicent Roselló i Vicent Badia Marín) i la frontal oposició de Josep Maria Cases, el bisbe de Sogorb-Castelló expliquen per què Roca Cabanellas va optar per recular. Contra allò que tothom ja sabia, que havia iniciat els tràmits per a la presentació davant la Sagrada Congregació per al Culte Diví de l'*Ordinari de la missa*, l'arquebisbe es va espantar. Havia quedat en evidència el subtil joc de miralls que practicava amb el conflicte lingüístic. Per tant, el pecat no havia existit mai.

Quatre anys després, les conclusions del Sínode Diocesà de València —la mobilització de forces eclesials teòricament més important de la història moderna d'aquest arquebisbat— resolien així la qüestió nacional. Se'n diu Cànon 752. Com a norma: "cal ser actiu i delicat respecte a les legítimes opcions sobre la identitat cultural, sobre el patrimoni lingüístic". Com a desig: "un esforç d'aproximació i d'enteniment en benefici de la llengua i de la cultura dels valencians".

Monsenyor Roca Cabanellas es rifa del català practicant el perillós discurs de la neutralitat pastoral. Ja li va bé. L'arquebisbe fa molt temps va decidir que la llengua de l'església a la diòcesi metropolitana de València no és altra que l'espanyol. *Ad infinitum*.

Oriol Malló